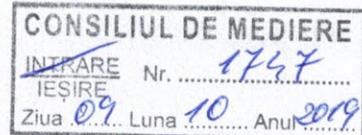

consiliul de mediere

Nicolae Bălcescu nr. 17-19, Sector 1, Bucureşti

Telefon: 021 315 25 28, Fax: 021 330 25 28, web: www.cmediere.ro, e-mail: secretariat@cmediere.ro

Către: MINISTERUL JUSTIȚIEI

În atenția:

Doamnei Ana BIRCHALL, Ministrul Justiției

Stimată Doamnă Ministru,

Referitor, Punctul de vedere din data de 07 octombrie 2019, inițiat de către Procurorul General de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție (P.I.C.C.J), domnul Bogdan Dimitrie LICU, care a solicitat Ministrului Justiției, doamnei Ana Birchall, sprijin în inițierea adoptării unei modificări legislative care să permită o combatere mai eficientă a criminalității în materia infracțiunii de furt calificat prevăzută de către Noul Cod Penal actualizat”

Având în vedere :

- Prevederile art. 20 din Legea 192/2006 privind medierea și organizarea profesiei de mediator, Consiliul de Mediere ;
- Directiva 2008/52/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 21 mai 2008 privind anumite aspecte ale medierii în materie civilă și comercială;
- Punctul de vedere din data de 07 octombrie 2019, inițiat de către Procurorul General de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție (P.I.C.C.J), domnul Bogdan Dimitrie LICU, care a solicitat Ministrului Justiției, doamnei Ana Birchall, sprijin în inițierea adoptării unei modificări legislative care să permită o combatere mai eficientă a criminalității în materia infracțiunii de furt calificat prevăzută de către Noul Cod Penal;
- Recomandarea R(99)19 a Consiliului Europei privind medierea în materie penală și Principiile fundamentale privind utilizarea programelor de justiție restaurativă în materie penală, adoptate de Organizația Națiunilor Unite în 2002;
- Decizia–cadru a Consiliului Uniunii Europene din 15 martie 2001 privind statutul victimelor în cadrul procedurilor penale (2001/220/JAI) - Avizul (Opinia) nr. 6(2004) cu privire la judecarea echitabilă și în termen rezonabil și rolul judecătorilor în procese având în vedere mijloacele alternative de soluționare a disputelor;
- Ghidul pentru cea mai bună implementare a Recomandării cu privire la medierea în materie penală - Rezoluția 2002/12 a Organizației Națiunilor Unite privind principiile fundamentale privind utilizarea programelor restaurative în materie penală - Directiva 2012/29/UE a Parlamentului European și a Consiliului Europei din 25 octombrie 2012 de stabilire a unor

norme minime privind drepturile, sprijinirea și protecția victimelor criminalității și de înlocuire a Deciziei-cadru 2001/220/JAI a Consiliului;

- *Noul Cod de Procedură Penală al României, care prevede dispoziții exprese referitoare la mediere, dispoziții care dau o mare importanță procedurii respectiv : - art.16 lit. g „a fost retrasă plângerea prealabilă, în cazul infracțiunilor pentru care retragerea acesteia înlătură răspunderea penală, a intervenit împăcarea părților ori a fost încheiat un acord de mediere, potrivit legii”; art.23 „în cursul procesului penal, cu privire la pretențiile civile, inculpatul, partea civilă și partea responsabilă civilmente pot încheia o tranzacție sau un acord de mediere”; art. 81 și art. 83 subliniază că în cadrul procesului penal, persoana vătămată și inculpatul au dreptul de a apela la un mediator și de a fi informați despre drepturile lor.*
- *Hotărârea-pilot adoptată de către CEDO contra României (aprilie 2017);*
- *Constituția României revizuită și republicată;*

Consiliul de Mediare, cu sediul social în Municipiul București, Sector 1, B-dul Nicolae Bălcescu Nr. 17-19, înființat în baza Legii 192/2006 privind medierea și organizarea profesiei de mediator, modificată, înregistrat în Registrul Național al Instituțiilor Publice din România la numărul 10304, reprezentat legal de către **domnul Președinte Mihai Iulian MUNTEANU**, formulează și înaintează următorul:

PUNCT DE VEDERE

prin care vă solicităm respectuos să aveți în vedere și opinia/argumentele invocate, de către instituția noastră, în analiza cu privire la oportunitatea și necesitatea propunerii Procurorului General al Parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție, inițiată în data de 07 octombrie 2019 și înaintată Ministerului Justiției, prin care acesta solicită „*acordarea sprijinului privind inițierea adoptării unei modificări legislative care să permită o combatere mai eficientă a criminalității în materia furtului calificat*”.

CONSIDERENȚE:

Din motivarea Ministerului Public, am luat la cunoștință despre faptul că, acesta consideră necesară modificarea prevederilor dispozițiilor Codului Penal și al celui de Procedură Penală aflate în vigoare, în sensul **eliminării posibilității împăcării pentru infracțiunea de furt calificat** prevăzută de art.229 alin (1) și alin (2) lit. b) și c). Motivarea are la bază argumente ce se vor încuraja în sprijinul reducerii infracționalității însă, în opinia noastră, acestea nu corespund împrejurărilor de fapt, reale, în care se află atât făptuitorii cât și victimele acestora.

Un eventual proiect de propunere de modificare legislativă în sensul celor solicitate, considerăm că ar aduce prejudicii majore statului de drept, societății civile și nu în ultimul rând profesioniștilor care activează în domeniul medierii.

Mentionăm că, atât legislația națională, cât și cea internațională, sprijină cu prioritate soluționarea amiabilă a conflictelor în materie penală și implicit implementarea unei justiții restaurative. Amintim, în acest sens, **Recomandarea nr. (99) 19 a Comitetului Ministrilor către Statele Membre privind medierea în materie penală** (adoptată de Comitetului Ministrilor în 15 sept.1999, la a 679-a reuniune a delegaților ministrilor) și **Recomandarea Comisiei Europene Pentru Eficiență Justiției (CEPEJ)** care a adoptat, la Strasbourg, în data de 07.12.2007, liniile directoare referitoare la ameliorarea punerii în aplicare a recomandării existente cu privire la medierea în materie penală.

De asemenea, dorim să reamintim **Hotărârea-pilot a CEDO contra României (aprilie 2017)**. Prin adoptarea hotărârii-pilot, pronunțată în cazul României, Statul Român este obligat ca, sub supravegherea Comitetului Ministrilor din cadrul Consiliului Europei, să implementeze măsurile dispuse.

Astfel, România trebuie să introducă medierea în “procesul de justiție penală”, să încurajeze suspendarea cauzei sau suspendarea pedepsei prin mediere, cât și repararea sau compensarea victimelor.

Interesul specialiștilor pentru implementarea ideilor justiției restaurative în practica judiciară din tot mai multe state din lume, precum și introducerea unor practici restaurative care să corespundă unor exigențe metodologice ridicate, dar care să țină cont și de particularitățile fiecărui stat, s-a concretizat în elaborarea unor documente internaționale referitoare la principiile de bază ale justiției restaurative în materie penală. Rezoluția 2002/12 a Organizației Națiunilor Unite privind Principiile fundamentale ale utilizării programelor restaurative în materie penală conține unele precizări conceptuale referitoare la termenii utilizați mai des atunci când se face referire la justiția restaurativă, condițiile de utilizare a programelor de justiție restaurativă, principii și standarde de implementare a practicilor de justiție restaurativă și recomandări privind dezvoltarea programelor de justiție restaurativă. În Capitolul I din Anexa Rezoluției sunt definiți termeni precum: programul de justiție restaurativă, procesul restaurativ, rezultatul restaurativ, părțile, mediatorul. Programul de justiție restaurativă este definit ca fiind "orice program care folosește procese restaurative și caută să obțină rezultate restaurative" (art. 1 din Anexa la Rezoluția 2002/12 a Organizației Națiunilor Unite). 17 Tony Marshall, Op. Cit., p.5). Prin proces restaurativ se înțelege "orice proces în care victima și infractorul, și, când este cazul, orice alte persoane sau membri ai comunității afectați de infracțiune, participă împreună în mod activ la rezolvarea problemelor create de infracțiune, în general cu ajutorul unui mediator.

Procesele restaurative includ: medierea, reconcilierea, conferința și cercurile de verdict "(art. 2 din documentul citat). Același document menționează că "rezultatul restaurativ reprezintă un acord la care s-a ajuns ca urmare a unui proces restaurativ. Rezultatele restaurative includ răspunsuri și programe ca reparația, restituirea și munca în folosul comunității, în scopul întâlnirii nevoilor individuale și colective, al responsabilităților părților și al reintegrării victimei și infractorului"(art. 3). Programul de justiție restaurativă se poate desfășura în orice moment al procesului judiciar, în baza acordului victimei și infractorului și în condițiile asigurării securității acestora. Organizatorii programelor de justiție restaurativă trebuie să țină cont și de diferențele culturale dintre cele două părți (Capitolul II). Principiile și standardele care trebuie să guverneze programele de justiție restaurativă constituie obiectul celui de-al treilea capitol al Anexei la Rezoluție. Statele membre trebuie să garanteze accesul la consiliere juridică, la informare, interpretare sau traducere, libertatea exprimării consimțământului de participare la program. Ultimul capitol al Rezoluției conține recomandarea ca la nivelul fiecărui stat să se dezvolte strategii de implementare a programelor de justiție restaurativă, dar și activități de evaluare periodică a programelor de justiție restaurativă astfel încât acestea să răspundă mai bine nevoilor părților implicate în procesul restaurativ. De asemenea, documentul recomandă reprezentanților sistemului de justiție să se întâlnească periodic cu reprezentanții organizațiilor și instituțiilor care dezvoltă programe de justiție restaurativă în vederea identificării unor posibilități de extindere a acestora și de includere în cadrul practicilor de justiție penală (Capitolul IV). În cadrul Cogresului al XI-lea al Organizației Națiunilor Unite cu tema Prevenirea crimei și justiția penală, desfășurat la Bangkok, în perioada 18- 22 aprilie 2005 au fost discutate și unele aspecte referitoare la modelul justiției restaurative, fiecare dintre participanți subliniind importanța reformării sistemului penal și prin implementarea ideilor justiției restaurative.

Promovarea justiției restaurative ca alternativă la sistemul penal tradițional, adoptarea principiilor ONU privind justiția restaurativă la nivelul programelor naționale, integrarea în cadrul practicilor de justiție restaurativă a metodelor tradiționale de rezolvare a conflictelor utilizate de către grupurile de indigeni au fost alte idei care au fost dezbatute în cadrul secțiunii referitoare la justiția restaurativă. Participanții au subliniat, de asemenea, necesitatea eficientizării intervențiilor elaborate pe baza

principiilor restaurative, insistându-se însă, asupra respectării particularităților și cutumelor locale. Declarația participanților la lucrările Congresului face referire directă la justiția restaurativă: "În vederea promovării intereselor victimelor și reinserția delincvenților, recunoaștem importanța dezvoltării procedurilor și programelor de justiție restaurativă pentru a evita efectele nefaste ale sancțiunilor privative de libertate, reducerea volumului de muncă din cadrul tribunalelor și încurajăm recurgerea la metodele justiției restaurative în practica penală în funcție de particularitățile fiecărui stat."

Contra argumentelor expuse de către reprezentantul Ministerului Public, medierea are rolul de a degreva instanțele de judecată, fiind o modalitate de soluționare a disputelor / litigiilor alternativă sistemului judiciar. Medierea se desfășoară în afara instanțelor de judecată, fiind un serviciu privat de interes public care asigură neutralitatea, imparțialitatea și confidențialitatea, principii care protejează victimele de orice expunere publică sau traumatizantă.

Propunerea de modificare legislativă, ce se dorește a fi sprijinită de către Ministerul Justiției, încalcă dispozițiile recomandărilor comunitare cu privire la medierea în materie penală (reamintim Recomandarea nr. (99) 19 a Comitetului Ministrilor către Statele Membre privind medierea în materie penală care se referă în mod expres la funcționarea justiției penale în relație cu medierea: „9. Decizia de a trimite un caz penal spre mediere, ca și evaluarea rezultatului procedurii de mediere, ar trebui să fie de competență exclusivă a autorităților judiciare. 10. Înainte de acceptarea medierii, părțile ar trebui să fie pe deplin informate în legătură cu drepturile lor, cu natura procedurii de mediere și în legătură cu posibilele consecințe ale deciziei lor. 11. Nici victimă, nici infractor nu ar trebui să fie determinați prin mijloace incorecte să accepte medierea. 12. Pentru minorii care participă la procedura de mediere în materie penală ar trebui să existe o reglementare specială și garanții legale. 13. Medierea nu ar trebui să fie urmată dacă una dintre părțile principale nu este capabilă să înțeleagă scopul procedurii. (...) 15. Aspecte privind anumiți factori precum vârsta, maturitatea sau capacitatea intelectuală a părților, ar trebui să fie luate în considerare înainte de a se decide să se recurgă la mediere. 16. Decizia de a supune medierii o cauză penală, ar trebui să fie însoțită de un termen limită rezonabil, în cadrul căruia autoritățile judiciare competențe ar trebui să fie informate de stadiul procedurii de mediere. 17. Soluțiile date în funcție de rezultatele medierii ar trebui să aibă același statut precum deciziile sau hotărârile judecătoarești și ar trebui să interzică urmărirea penală pentru aceleași fapte (ne bis în idem). 18. Atunci când cazul este retrimit autorităților judiciare fără să se ajungă la un acord între părți sau după ce părțile nu au reușit să pună în aplicare acordul, decizia asupra modului în care urmează a se proceda trebuie luată fără amânare.

În sprijinul implementării justiției restaurative s-a pronunțat și Comisia Europeană pentru Eficiența Justiției care întărește ideea necesității introducerii medierii în materie penală prin trasarea liniilor directoare referitoare la ameliorarea punerii în aplicare a recomandărilor existente cu privire la medierea în materie penală: „Judecătorilor, procurorilor și altor autorități judiciare penale le revine rolul important în dezvoltarea medierii. Ei ar trebui să fie capabili de a furniza informații, de a organiza ședințe de informare cu privire la mediere și, în caz de necesitate, de a invita victimele și/sau delicvenții să utilizeze medierea și/sau să trimită dosarul la mediere. Statele membre sunt încurajate să stabilească și/sau să amelioreze cooperarea între autoritățile judiciare penale și serviciile de mediere cu scopul de a răspunde mai eficace victimelor și delicvenților”.

Conform reglementărilor menționate, medierea este un element de bază al conceptului de justiție restaurativă. Conceptul de justiție restaurativă are un spectru mai larg decât cel de mediere; medierea fiind o modalitate de exprimare a justiției restaurative, complet diferită de conceptul de justiție penală tradițională - prin anihilarea conceptului de contradictorialitate, care este prezent în conceptul tradițional de justiție penală. Prevederile din Codul de Procedură Penală enunțate sunt eficiente pentru părțile care au libertatea deplină de a decide să urmeze această procedură și au posibilitatea neîngrădită de a face acest lucru. Din păcate, aceste dispoziții sunt insuficiente pentru desfășurarea procedurii medierii, în cazul în care inculpatul este privat de libertate de mișcare sau de comunicare cu victimă ca urmare a existenței unor măsuri preventive privative de libertate, precum și a unor prevederi exprese care îi interzic întâlnirea și comunicarea inculpatului cu partea vătămată sau civilă. Este acum

necesar ca legiuitorul, în respectarea propriilor dispoziții (art.83 Cod procedură penală), dar și pentru respectarea altor drepturi fundamentale ale inculpatului, să se preocupe de găsirea unor mijloace juridice care să dea eficiență și finalitate dispozițiilor penale referitoare la mediere ca și componentă de bază a justiției restaurative.

Accesul la procedura medierii (atunci când părțile au legal această posibilitate) trebuie să fie permis indiferent de situația specială în care se poate afla una dintre părți. Trebuie să se dea posibilitatea atât părții civile și părții vătămate, cât și inculpatului să declanșeze procedura și să facă toate demersurile pe lângă organele judiciare pentru a se putea întâlni sau comunica în cadrul unei proceduri de mediere, mai ales atunci când există anumite restricții sau impidențe. În aprilie 2013, Parlamentul European a lansat o cerere de propuneri în vederea realizării unui studiu comparativ cu privire la implementarea Directivei-cadru 2008/52/CE privind medierea. Obiectivul studiului era obținerea unui feedback la nivelul statelor membre UE cu privire la experiența dobândită în urma transpunerii Directivei în sistemele legislative naționale, în condițiile în care art. 5 al Directivei permite statelor membre să introducă elemente obligatorii ale medierii, inclusiv sancțiuni.

Referitor la victimele infracțiunii de furt calificat, împăcarea cu făptuitorul reprezintă modalitatea prin care prejudiciul de ordin material și/sau moral poate fi reparat într-o proporție incomparabil mai mare decât în cazul în care nu ar exista această posibilitate.

În cazul infracțiunii de furt calificat, situațiile la care face referire reprezentantul Ministerului Public, nu există nici un argument valid în susținerea ideii că un număr mai mare de inculpați și un număr mai mare de părți vătămate (aflate în dublă ipostază – de victimă din punct de vedere psihologic și de păgubit din punct de vedere material) vor conduce către o scădere a numărului de infracțiuni, ci dimpotrivă.

Practica în domeniul penal relevă faptul că o pedeapsă privativă de libertate nu este în interesul părții vătămate, care în puține cazuri are posibilitatea recuperării prejudiciului.

Medierea, aşa cum este definită de legea națională, Legea 192/2006, „reprezintă o modalitate de soluționare a conflictelor pe cale amiabilă, cu ajutorul unei trei persoane specializate în calitate de mediator, în condiții de neutralitate, imparțialitate, confidențialitate și având liberul consimțământ al părților.” Directiva 2008/52/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 21 mai 2008 privind anumite aspecte ale medierii în materie civilă și comercială definește medierea ca fiind „un proces structurat, indiferent cum este denumit sau cum se face referire la acesta, în care două sau mai multe părți într-un litigiu încearcă, din proprie inițiativă, să ajungă la un acord privind soluționarea litigiului dintre ele, cu asistența unui mediator. Acest proces poate fi inițiat de către părți, recomandat sau impus de instanță sau prevăzut de dreptul unui stat membru.”

Contra recomandărilor europene în materia medierii în domeniul penal, propunerea de înlăturare a posibilității de apelare la împăcare a subiecților infracțiunii de furt calificat nu face altceva decât să încerce transformarea medierea dintr-o activitate de interes public, aşa cum este reglementată, într-o activitate de interes privat, minimizând rolul și importanța acesteia în societate. Este evident că, această abordare nu poate fi considerată de către instituțiile europene decât fiind un regres legislativ, cu atât mai mult cu cât nu se pune accentul pe procesul de mediere ca mecanism complex, structurat și pluridisciplinar, coordonat de mediator ca specialist al domeniului.

Nu pot fi ignorate aspectele de ordin economic, respectiv cheltuielile efectuate de către Statul Român cu fiecare deținut. Este evident că, în cazul în care va opera justiția restaurativă, numărul deținuților va fi mai mic și în consecință vor scădea și costurile antementionate (suportate, prin extensie, tot de victimă infracțiunii în cazul privării de libertate a făptuitorul, prin plata taxelor și impozitelor datorate către Stat). Tot în sfera aspectelor de ordin financiar se înscrive și faptul că atât victimă cât și făptuitorul, părți în procedura de mediere, pot alege modalitatea în care vor fi achitate cheltuielile

judiciare avansate de către Stat în vederea instrumentării cauzelor penale, nemaixistând riscul prejudicierii bugetului de Stat în cazul condamnării inculpatului.

Din considerentele mai sus enunțate, solicităm respectuos să aveți în vedere că inițiativa din data de 07.10.2019 a Procurorului General al Parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție adresată Ministrului Justiției, raportată la argumentele invocate, este necorelată cu reglementările naționale și comunitare în vigoare, fiind lipsită de eficiență în contextul legislativ, economic și social actual. Sprijinirea acestei inițiative, de eliminare a posibilității împăcării părților conform prevederilor Codului Penal și de Procedură Penală, ar aduce un deserviciu justițiabililor și sistemului de mediere din România, un sistem funcțional, corespunzător cerințelor europene.

Considerăm acțiunea din dată de 07.10.2019, avansată de către reprezentantul Parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție, ca fiind lipsită de oportunitate și în contradicție cu interesul primar al părților aflate în conflict. Justițiabilii, indiferent de statutul acestora, au dreptul de a alege unitatea într-un scop comun, în locul conflictului și al dezbinării.

Cu încrederea deplină în faptul că Ministerul Justiției va lua act și va analiza și prezentul punctul de vedere, formulat și înaintat, Consiliul de Mediere, în numele tuturor profesioniștilor în domeniul medierii, vă asigură că va rămâne același susținător al unui sistem de justiție în interesul justițiabililor - cu respectarea strictă și neinterpretabilă a principiilor care stau la baza statului democratic.

Cu aleasa considerație,

Mihai Iulian MUNTEANU

Președintele CONSILIULUI DE MEDIERE

